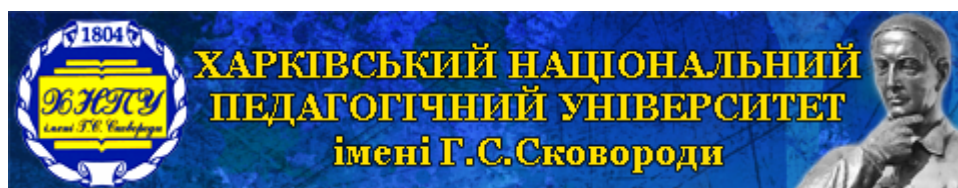

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
19 травня 2023 року

ХАРКІВ – 2023

Бурмака А.В. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ТЕЛЕБАЧЕННЯ.....	119
Вазуля К.С. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ.....	122
Гарбар Д.В., Пономаренко Л.І. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ БАГАТОДІТНИХ СІМЕЙ НА РІВНІ ГРОМАДИ ЯК АКТУАЛЬНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	124
Гончарова А.О., Васильєва М.П. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	126
Гуріна Д.П., Іонова І.М. ДО ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ НАД ПІДЛІТКАМИ.....	129
Демідова Х.О. ПРОФІЛАКТИКА ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ.....	131
Єлецька А.С. ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	133
Зацепя В.С. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	135
Зелепукін Н.І. МОЖЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	137
Зябрєва А.С. ЩОДО АКТУАЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ДО ВЗАЄМОДІЇ В КОЛЕКТИВІ.....	138
Коловоротна Н.А. АНАЛІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ФАХІВЦЯ З АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ-СИРОТИ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї.....	140
Красношарпа Ю.О., Іонова І.М. СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОТРАПИЛИ В СКЛАДНІ ЖИТТЄВІ ОБСТАВИНИ.....	142
Кульбаба О.І. ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЖІНОК З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ.....	144

ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Н.Д. Кабусь

Поширення проявів деструктивної жорстокої поведінки в підлітковому середовищі, що являє собою неналежне, насильницьке поводження з іншою людиною для отримання несправедливої чи неналежної вигоди і може мати різні форми: фізична чи словесна агресія, погрози, залякування, приниження, напад, порушення прав, бойкот, ігнорування, цькування, примус, – потребує системної роботи з профілактики означених явищ в закладах загальної середньої освіти.

Аналіз праць Т.Журавель, І.Іванюк, В.Лютого, Т.Лях, Ю.Удовенко, О.Чепенко, В.Янковець, дозволяє стверджувати, що важливими потребами підлітків є прагнення: бути визнаними й почутими однолітками; залученими до цікавих видів діяльності; входити до референтної групи однолітків зі спільними інтересами; мати значущих дорослих, які прислухаються до їхніх думок та розуміють їхні потреби і проблеми [1]. Водночас прояви деструктивної жорстокої поведінки підлітків часто зумовлені неволодінням підлітками позитивними соціально схвалюваними способами задоволення означених потреб чи складними обставинами життя, а також прагненням діяти всупереч настановам дорослих і мати авторитет серед однолітків.

У зв'язку з цим, важливими завданнями соціально-педагогічної профілактики жорстокої поведінки в підлітковому середовищі в закладах загальної середньої освіти є: реалізація морального виховання, формування стійкої системи цінностей зростаючої особистості, підвищення самооцінки, формування позитивного ставлення до себе, прийняття своїх якостей та особливостей й визнання цінності інших людей; навчання вмінню будувати рівноправні та незалежні стосунки, розвиток навичок ефективної комунікації, конструктивного вирішення конфліктів; розвиток лідерських якостей та впевненості в собі, що дозволяє підлітку відмовлятися від спілкування в ситуації ризику без постраху залишитися поза колективом; навчання постановці реалістичних цілей особистісного розвитку та їх покрокового досягнення; прийомам і методам зняття стресу та емоційної напруги; навчання ефективним моделям протистояння негативному впливу і проявам незалежної поведінки у складних ситуаціях; розвиток фізичної сили, що дозволяє почуватися сміливо при загрозах; інформування про можливості задоволення своїх інтересів і потреб через участь в різноманітних видах корисної та безпечної творчої, спортивної діяльності, заняття мистецтвом; створення можливостей переживати радість розумного ризику (так званого «корисного драйву») та подолання власного страху в безпечному середовищі; розвиток здатності до самоконтролю й рефлексії, формування усвідомленої відповідальності за прийняті рішення і вчинки;

пояснення зв'язку ризикованих практик й жорстокої поведінки з особистою відповідальністю за вчинення протиправних дій; протидія жорстокому поводженню з дітьми, інформування батьків про причини ризикованої поведінки підлітків та особливості їх взаємодії і спілкування, важливість побудови рівноправних стосунків, в результаті яких батьки і діти чують один одного; створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти, залучення підлітків до волонтерської та іншої суспільно корисної діяльності, заохочення до занять спортом, організація спортивних змагань, пропаганда здорового способу життя тощо.

Щодо профілактики кібербулінгу, чи жорстокості в інтернет-просторі, здійснений науковий пошук [1] дозволяє стверджувати, що підліткам варто дотримуватись таких правил: 1) контролювати поширення особистої інформації та налаштувати приватність у власних акаунтах (сторінка в соціальних мережах має бути закрита, містити мінімум особистої інформації та бути відкритою лише для тих однолітків та дорослих, з якими підліток знайомий у реальному житті); 2) захищати інформацію надійним паролем, який час від часу потрібно змінювати; 3) залишати вимкненою позначку геолокації на телефоні та інших гаджетах, що не дозволяє відстежувати адресу проживання чи навчання; 4) додавати до «друзів» тільки дійсно знайомих і безпечних людей, уникати спілкування з незнайомцями в чатах та на форумах, що може бути небезпечним, не надавати незнайомцям особистої інформації чи фото, аби згодом така інформація або фото не стали предметами шантажу чи подальших загроз з вимогами особистої зустрічі; 5) критично ставитися до інформації, розміщеної в Інтернеті, та перевіряти її за допомогою декількох джерел; зважати на те, що спілкування в Інтернеті, як і в реальному житті, має бути відповідальним; 5) уникати створювання вигаданих образів і негативних реакцій на повідомлення провокаційного характеру; пам'ятати, що віртуальний співрозмовник може видавати себе не за того, ким є насправді.

Отже, профілактика жорстокої поведінки в підлітковому середовищі, пов'язана, перш за все, зі створенням можливостей для повноцінної самореалізації й позитивного самоствердження в групі однолітків, а також з усвідомленням негативних наслідків практикування жорстокості для самого підлітка, що перешкоджає можливості побудови конструктивних стосунків у соціумі.

Список використаних джерел:

1. Профілактика деструктивної поведінки підлітків / За ред. Т. Журавель, Ю. Удовенко. Київ: Вид-во ФОП Буря О.Д., 2022, 144 с.